

Nr 709

Av herr **Hagberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 120, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Norge rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden, m. m.*

I motion nr 120 föreslås dels ett godkännande av avtal om transittrafiken mellan Sverige och Norge från och till Trondheimsfjordens hamnar, dels också anslag till förberedande åtgärder i syfte att iordningställa oljehamn och oljecistern i Trondheimsfjorden. Propositionen är en komplettering av tidigare propositioner om svenskt deltagande i vägbygge på norskt område för att vidga trafikleden Trondheim—Östersund och signalerar ytterligare förslag om ännu en oljecisternanläggning, även den i bergtrum, och en eventuell oljeledning till Sverige på norskt område. Det har på sina håll antytts att planernas realiserande aktualiserar en svensk marinbas på norskt område för att försvara sjötransporter till och i Trondheimsfjorden för svensk räkning.

Ett grundläggande intryck av denna liksom föregående propositioner i ämnet är, att riksdagen fortfarande inte erhåller en verklig bild av omfattningen och konsekvenserna av den planerade svenska oljebasen på norskt område. Hittills har anvisats omkring 15 miljoner kronor för ändamålet, och i propositionen signaleras 23,1 miljoner kronor plus 9,5 miljoner kronor, plus i propositionen begärda 5 miljoner, men ingenting tyder på att detta räcker. De ekonomiska konsekvenserna belyses naturligtvis ännu mindre.

Av de militärstrategiska konsekvenserna har endast en berörts, nämligen värdet för Sverige av att under en ny krigsblockad kunna utnyttja förbindelserna över Trondheim för att öka den svenska beredskapen. Däremot har man inte berört det förhållandet att ett avtal med Norge, när det gäller förhållanden under krigstid är liktydigt med ett avtal med de ledande A-paktsstaterna, USA och England, till vilka Norge överlämnat avgörandet om krig och fred liksom överbefälet över sina stridskrafter. Man har också stillatigande förbigått det faktum att såväl Hitlertyskland som England hade uppgjort strategiska planer för att via Trondheim och med hjälp av befintliga kommunikationer därifrån tränga in i Sverige och skära av vårt land på linjen Östersund—Sundsvall. Den amerikanska och brittiska pressens upprepade påståenden att Sveriges åtgärder för att vidga Trondheimsleden drar vårt land närmare Atlantblocket har även förbigåtts med generad tystnad.

Att Sverige under en blockad och ett storkrig skulle erhålla olja genom Trondheimsleden förefaller med hänsyn till tidigare erfarenheter osanno-

likt. Att svenska lager av olja i Trondheimsbasen skulle tillfalla den ena krigförande parten i en sammandrabbning av diskuterad art är lika sannolikt som att eventuella svenska oljetillgångar i Norge under andra världskriget skulle ha fallit i den tyska ockupationsmaktens händer.

Att förbättringen av kommunikationerna enligt planerat slag mellan Trondheim och Östersund ökar krigsriskerna för vårt land och försvårar en neutral kurs talar sålunda erfarenheterna för. Att en eventuell marinbas på norskt område för att trygga oljetillförseln över Trondheim kan underlätta strävanden att inkapsla det svenska försvaret i Atlantblockets krigsmaskin finns det skäl att anta, i vart fall har västmakterna själva inte dolt sina förhoppningar därom.

Värdet i fredstid av dessa åtgärder har diskuterats såsom en sekundär fråga. Det har med ett visst fog pekats på ett jämtländskt intresse i frågan och att Trondheimshamnen kunde med fördel utnyttjas för Sverige i händelse av en isblockad. Vad de jämtländska intressena beträffar bör de kunna tillgodoses med hjälp av transitavtalet och den normalisering av frakterna på Meråkersbanan som därmed kommit till stånd. Även borde en ökad oljelagring i jämtländska berggrum bli av värde för Jämtland. Vad beträffar de få år och korta perioder varunder isen blockerar sjöfarten, så bör sådana svårigheter mötas med hjälp av ökad lagring inom landet.

Vi har inte något att invända mot det med norska regeringen träffade avtalet i den mån detta reglerar transittrafiken mellan Norge och Sverige och nedbringat fraktsatserna. Vi anser också att vissa dispositioner kan övervägas för en eventuell ökad oljetransport över Trondheim till Sverige. Men vi anser fortfarande att, innan ytterligare åtgärder vidtages för att anlägga en svensk oljehamn jämte oljecisterner i berggrum på norskt område, såväl de ekonomiska som militärstrategiska konsekvenserna därav bör klargöras och redovisas inför riksdagen.

Med hänvisning härtill föreslås i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 120,

att riksdagen med bifall till det under a) angivna avtalet mellan Sverige och Norge i skrivelse till regeringen begär en utredning som klarlägger de ekonomiska, politiska och strategiska konsekvenserna av övriga åtgärder i syfte att vidga kommunikationsleden Trondheim—Östersund, samt att i avvaktan härpå förslagen b) och c) om Aktieteckning i ett för oljelagringsverksamhet m. m. tillämnat bolag och om Lån till ett sådant bolag avslås.

Stockholm i april 1956

H. Hagberg

Helmer Holmberg

Gustav Johansson

Knut Senander